

MỤC LỤC

PHẦN I. CHUYỆN KỂ VỀ LỬA

Ý nghĩa biểu tượng của ngọn lửa	6
Truyền thuyết và thần thoại	12
Ảnh lửa bùng cháy trong câu chữ văn chương	24
Lửa trong thế giới tinh thần	27

PHẦN II. ĐẶC TÍNH CỦA LỬA

Bản chất của lửa	38
Sự hình thành lửa	41

PHẦN III. LỬA TRONG LỊCH SỬ LOÀI NGƯỜI

Thời tiền sử	48
Người cổ đại dùng lửa như thế nào?	51
Thời sơ sử	55
Thời trung đại	61

PHẦN IV. LỬA TRONG ĐỜI SỐNG CON NGƯỜI

Lửa và nhà máy	69
Lửa nuôi đất, đất nuôi người	73
Chữa lành bằng lửa	76
Ngọn lửa nghệ thuật	80
Cơ thịnh nộ của lửa: cháy rừng và hỏa hoạn	84

TÀI LIỆU THAM KHẢO	91
--------------------	----

PHẦN I

CHUYỆN KỂ
VỀ LỬA

Ý NGHĨA BIỂU TƯỢNG CỦA NGỌN LỬA

ÁNH SÁNG

Một điều mà chúng ta có thể dễ dàng nhận thấy, đó là đặc tính nguyên bản của lửa là tỏa ra ánh sáng. Miễn là lửa được thắp lên, dù chỉ là một đốm lửa nhỏ hay là một ngọn lửa lớn cháy bùng bùng,

thì người ta vẫn có thể trông thấy ánh sáng hiện hữu ở đó. Ánh sáng mà ngọn lửa mang đến là ánh sáng của sự sống, ấm áp và sự tái sinh. Nó thiêu rụi những gì được coi là đen tối, xấu xa, từ đó mang đến tự do, hạnh phúc và những cảm xúc tốt đẹp cho mọi người.

Bạn có biết những người theo Ki-tô giáo đã luôn coi trọng lửa phục sinh không? Lí do là bởi, họ cho rằng ngọn lửa này tượng trưng cho ánh sáng mới mà Chúa mang đến cho con người. Từ thời xa xưa, phong tục đốt lửa phục sinh đã trở nên phổ biến ở các quốc gia châu Âu. Họ thắp lên ánh lửa như một nghi thức dâng hiến trong các nghi lễ tôn giáo, bày tỏ lòng kính trọng đối với nguồn ánh sáng được Chúa ban phước.

Từ thuở sơ khai, lửa đã đóng vai trò là nguồn sáng sưởi ấm cho con người. Nó mang đến hơi ấm xua đuổi giá lạnh, nâng đỡ và duy trì sự sống. Bạn có còn nhớ ngọn lửa trong tưởng tượng đã sưởi ấm trái tim và thắp lên niềm tin cho cô bé mồ côi trong truyện *Cô bé bán diêm* không? Lửa và hơi ấm gắn liền với nó đã trở thành biểu tượng cho ánh sáng ấm áp tình đời, tình người trong văn chương, nghệ thuật và trong đời sống của con người.

SỨC MẠNH VÀ NGHỊ LỰC

Trong thơ văn kháng chiến, chúng ta cũng nhiều lần thấy ngọn lửa xuất hiện như là biểu tượng của sức mạnh và ý chí chiến đấu. Nhân dân ta nhìn vào hình ảnh ngọn lửa để thấy niềm tin và hi vọng chiến thắng vẫn luôn rực cháy và sục sôi trong huyết quản của mỗi người.

Còn nhớ khi xưa, để củng cố chí khí của binh lính và nhân dân, Bác Hồ, vị lãnh tụ vĩ đại của dân tộc Việt Nam đã viết về quân đội ta: “Lực lượng của ta ngày càng thêm mạnh, như suối mới chảy, như lửa mới nhóm, chỉ có tiến, không có thoái.” Người đã ví sức mạnh của đội quân nước Việt như “lửa mới nhóm”. Đó là ngọn lửa mạnh mẽ, bỏng cháy và có mức độ lan tỏa lớn. Sở hữu sức mạnh rực cháy như vậy, lí nào quân và dân ta lại không thể đánh bại quân địch?

Hay là, bạn có biết người Hy Lạp cổ đại đã luôn tôn sùng lửa như một thứ quyền lực tối cao? Họ thắp lên ngọn lửa có khả năng cháy sáng trong những điều kiện khắc nghiệt nhất, coi đó là ngọn lửa mà loài người

nhận được từ thần Prometheus. Họ tổ chức các cuộc thi đấu, khởi đầu bằng màn rước đuốc. Đuốc rước từ đỉnh ngọn núi Olympia, Hy Lạp, ngọn đuốc đó đã trở thành biểu tượng của Thế vận hội Olympic.

TẠO TÁC

Thành ngữ có câu “Lửa thử vàng, gian nan thử sức”. Lửa chính là biểu tượng của những thách thức và môi trường thúc đẩy sự rèn luyện. Dù tạo ra thử thách, nhưng lửa cũng là động lực để con người trau dồi khả năng vốn có và chinh phục những tầm cao mới. Nhờ có lửa, con người không chỉ tạo ra cả những thành tựu hữu hình đáng nể, mà còn thắp lên trong mình những cảm hứng và niềm đam mê dạt dào.

Chẳng phải tự dưng mà trong cuộc sống của chúng ta, những người biết cách “tạo lửa, truyền lửa và giữ lửa” luôn là những cá nhân được coi trọng.

HỦY DIỆT

Ngọn lửa thiêng liêng của các vị thánh thần mặc dù quý giá, nhưng nếu để rơi vào tay kẻ xấu thì nó lại trở thành phương tiện hủy diệt, gây nên thảm họa kinh hoàng. Trong quá khứ, đã từng có một “kẻ phản bội” tên là Herostratos. Chỉ vì mong muốn được mọi người chú ý mà hắn đã phóng lửa đốt đền thờ nữ thần săn bắn Artemis ở Ephesus (nay là miền Tây Thổ Nhĩ Kỳ). Ngọn lửa đã phá hủy vĩnh viễn một trong những ngôi đền đẹp nhất của người Hy Lạp.

Herostratos bị cả nhân loại lên án và phỉ nhổ, cái tên của hắn cũng trở thành từ để chỉ những kẻ làm việc ác với mong muốn được nổi tiếng.

Từ xa xưa, người Việt Nam ta cũng đã đúc kết bốn loại thảm họa đáng sợ nhất là: thủy (mưa bão, lũ lụt), hỏa (lửa cháy, hỏa hoạn), đạo (trộm cắp, cướp bóc) và tặc (giặc giã). Vì thế, khi nói về biểu tượng lửa, bên cạnh những ý nghĩa tích cực, ta cũng không thể nào quên khả năng hủy diệt và tàn phá khủng khiếp của nó.

TRUYỀN THUYẾT VÀ THẦN THOẠI

PROMETHEUS MANG LỬA CHO LOÀI NGƯỜI

Bạn có biết câu chuyện về Prometheus, vị thần đã tạo ra con người từ bùn đất và đánh cắp ngọn lửa thánh của thần Zeus để trao cho nhân loại không?

Thần thoại Hy Lạp kể rằng, chính Prometheus, con trai của hai Titan Iapetus và Themis, đã dùng đất sét để nặn ra đàn ông. Thuở ấy, loài người chỉ bao gồm đàn ông mà thôi. Thần Prometheus cực kì yêu mến các “tác phẩm” của mình, và ngài đã truyền đạt, dạy dỗ, chỉ bảo cho họ mọi thứ có thể, từ thiên văn, khoa học đến nông nghiệp, chăn nuôi, v.v... Thần thậm chí còn diệt trừ các loại bệnh tật, bất cứ thứ gì được coi là xấu xa khiến cho loài người phải khổ sở.

Sự ưu ái quá mức của Prometheus dành cho loài người khiến thần Zeus cảm thấy không hài lòng

